

Advent is: den Christus zien in het licht der Schriftopenbaring, zooals Hij eenmaal komende was onder de oude bedeeeling, terwijl Hij thans na Zijn komst weer is heengegaan, maar opnieuw komende is.

Advent is maar niet een telkens terugkerende periode van het kerkelijke jaar, waardoor wij een voorsprong van een maand hebben op het „burgerlijk” jaar, zooals iemand eens meer geestig, dan geestelijk, den advent typeerde.

Advent is nog minder een stemming, waardoor wij geprepareerd worden om straks Kerstfeest te vieren.

Neen, ook advent is geloofsarbeid; is worstelen met de openbaring, om in haar licht den Christus te zien, in de eenheid van Zijn werk door alle eeuwen. Ook advent is: zoeken van dat licht der openbaring van Christus, om in dat licht het verleden, het heden en de toekomst te doorzien.

Wij zijn niet adventgemeente, omdat wij een Messias verwachten, die reeds gekomen is. Wij mogen ons niet op een Kerstfeest gaan voorbereiden, alsof Christus nog moet geboren worden. Maar wij leven altijd door het geloof in den gekomen en verhoogden Zaligmaker. Ook in adventstijd.

Dat geloof heeft Christus lief in al Zijn werk, in hetgeen Hij gedaan heeft, in hetgeen Hij bezig is te doen, en belooft heeft te zullen doen. Daarom is het geloof prospectief en retrospectief. Vooruitziend naar de toekomst, krijgt ons geloof een eschatologische tendenz. Hierdoor krijgt de gemeente nog sterker haar Nieuw-Testamentisch advents-karakter. Wij „verwachten den Zoon uit de hemelen, denwelken God uit de dooden opgewekt heeft, Jezus, die ons verlost van den toekomstigen toorn” (1 Thess. 1:10).

Hoogstens is dit het bijzondere van de periodieke adventsweken, dat het geloof zich dan meer retrospectief bezig houdt met Christus' komen tot Zijn vleeschwording, met Zijn nadering tot Zijn eerste komst op het keerpunt der tijden.

Daarom begint het Evangelie van den gekomen Christus dan ook met aan te sluiten bij dat verleden, en die nadering door de eeuwen ons te toonen: „het boek des geslachts van Jezus Christus”, biblos geneseos. Als de Heilige Geest ons het hoogtepunt van de geschiedenis der heilsopenbaring laat verhalen, dan begint Hij met een geslachtsregister. Dat is de band met het verleden; Christus heeft een vóór-geslacht.

De Schrift verhaalt ons van tweeërlei geboortestond, waardoor het wereldleven wordt bepaald: de genesis der schepping, en de genesis van den Herschepper. Het Nieuwe Testament begint evenals het Oude met een geboorte. Ook de schepping is geboren. De wereld begon maar niet zoo ineens te ontstaan; er was wat aan voorafgegaan. De schepping was uitgedacht in Gods Raad en kwam uit Gods scheppende hand te voorschijn als bij een geboorte. Zoo beschrijft dan ook Mozes dien aangaang der wereld: „Dit zijn de geboorten des hemels en der aarde” (Gen. 2:4). Zoo is Genesis het „boek der geboorten”, het boek der wording van de schepping van alle dingen.

Nu begint het Nieuwe Testament met de beschrijving van een andere geboorte: het boek des geslachts, der geboorte, der wording van Jezus Christus, biblos geneseos...

Jezus Christus! Hij is het Hoofd van de nieuwe menscheid.

Maar Zijn geboorte is anders dan de geboorte der schepping.

De schepping was een werk, dat rechtstreeks uit de hand Gods voortkwam; het was een wording uit niets, na niets; uit niets anders dan uit God alleen, zonder dat er stof voorhanden was. Maar de geboorte van den Herschepper is anders. Christus sluit zich bij Zijn geboorte aan bij het bestaande, bij de voorhanden stof der geschapen dingen. Want de herschepping is geen nieuwe schepping. God wil de wereld, die door de zonde geïnfecteerd is, niet prijsgeven aan het verderf. Terstond vangt de genade van Christus de gevallen en vallende wereld weer op, en begint Hij Zijn werk der herschepping. Herschepper is: de oude, door de zonde aangetaste schepping uitzuiveren van het kwaad en alzo behouden; het zieke lichaam genezen.

Daarom sluit Christus zich bij Zijn geboorte aan bij de bestaande schepping. Zijn geboorte is uit een geslacht. Hij komt op uit de historie, uit het menschedom. Met duizend vezels en banden des bloeds is Hij aan de menscheid verbonden. Hij is niet een heros, die als een wonder uit den hemel daalt, een tijdlang als een godheid op aarde vertoeft en dan weer ten hemel keert. Maar Hij is voortgekomen uit een geslacht. Christus, Gods Zoon, is volkomen ingedaald in onze menscheid en onze menscheijke historie. Al die eeuwen, die aan Zijn geboorte voorafgaan, is Hij bezig te komen, is Hij bezig te worden. God heeft Zijn Zoon gezonden, „geworden uit een vrouw, geworden onder de wet” (Gal. 4:4).

„Biblos geneseos”. Met deze enkele woorden wordt een vonnis uitgesproken over alle menscheijke wijsheid, die betoogt, dat de wereld en de menscheid op zich zelf verdoemelijk zijn en door

God worden prijsgegeven aan het verderf, en dat de redding alleen bestaat in een nieuwe schepping. Een vonnis over alle leer, die zegt, dat heel het aardsche leven en de geschiedenis der menscheid en al wat horizontaal is, onder het oordeel ligt, en dat Christus de verticale inbreuk Gods op de geschiedenis zou zijn, de indaling der eeuwigheid in den tijd.

„Het boek des geslachts van Jezus Christus” slaat al deze speculaties neer! Christus komt niet als een bliksem uit den hemel vallen. Daarmede heeft Jezus eens de komst van den Satan op aarde getypeerd (Luc. 10:18). Maar Christus is ingedaald in den tijd, in de historie; wordt één met ons menscheijk geslacht. En zoo, ingaande in de wereld en in het menscheijk leven, zal Hij de wereld en dat leven verlossen en vrijmaken door den vloek uit de wereld uit te dragen. Zoo maakt Hij alle dingen nieuw door ze te vernieuwen! Zoo worden ook wij vernieuwd naar het evenbeeld van Hem, die ons in alles is gelijk geworden, den Eerstgeborene aller creatuur. N. S.

KERKELUK LEVEN

Prof. Hepps misverstanden inzake de algemeene genade. (V.)

Prof. Hepps ongereformeerde verbondsbeschouwing. (IV.)

De lezers hebben verleden week het verzoek gekregen, het nummer van toen te bewaren. Wie daaraan voldaan heeft, kan nu de verschillende uitspraken van Prof. Hepp met elkaar vergelijken (zie art. verleden week, laatste gedeelte, de uitspraken a—p).

Willen we nu eens nagaan, wat Prof. Hepp zool tegelijkertijd beweert? Gemakshalve zetten we de dingen naast elkaar:

A. I. Het werkverbond blijft eeuwig van kracht (d). Het geldt tot in eeuwigheid, hield bij den val niet op te bestaan (g).

II. God houdt den mensch vast aan het werkverbond (d).

III. Het cultuurgebod is bij de eischen van het werkverbond inbegrepen (n). Er zijn culturele eischen van het „werkverbond” (n). Nu bestaat de herschepping „niet maar” in een herstel der „eerste” dingen; niet maar; dus (zoo: voegen wij er aan toe) toch ook wel (l).

IV. Het cultuurgebod is eisch van het werkverbond (n). Het leven der dankbaarheid plaatst ons voor geen enkele verplichting van het verbond der werken (p). Dus: het leven der dankbaarheid plaatst ons ook niet voor den eisch van het werkverbond, die cultureel is (conclusie uit het voorgaande).

Afgewezen moet worden de gedachte, alsof de particuliere genade den nieuwen mensch weer oplegt den plicht der cultuur (l).

V. Er is een residu van wat de mensch in den staat der rechtheid bezat; eenig licht is hem gebleven; vandaar dat zelfs de ordening ook in de samenleving bij de heidenen nog van scheppingswege tot hen gekomen is (f). Er is voortzetting van de oorspronkelijke natuur (e).

Nu meenen wij, dat in de twee uitsprakenreeksen, gelijk ze hier voor ons liggen, kwalijk een eenheid valt te ontdekken. Er is meer dan één reden, om hier te spreken van „verwarde voorstellingen omtrent het werkverbond”.

Maar dat niet alleen. Prof. Hepp komt in sommige van deze uitspraken, en ook in wat uit de reeks van elkaar bekampende meeningen als zijn vaste opinie naar boven schijnt te willen komen, in strijd met de doorlopende gedachte van de gereformeerde dogmatiek.

Neem eens reeks I, A en B. Het werkverbond¹⁾ blijft van kracht; eeuwig; geldt ook eeuwig. Wat kan dit (tenzij exclusief aan de straf gedacht zou zijn) anders beteekenen, dan dat de mensch tot in alle eeuwigheid verplicht wordt te doen, wat hem in den beginne opgedragen is? Of wil het soms be-

B. Zelfs al is men de misvatting toegedaan, dat de gemeene gratie bestaat in een gemeen bevel, dan heeft toch het opvolgen van dat bevel met het werkverbond niets gemeen (l).

Rechtlijnigheid in het spreken vóór en na den val is onbestaanbaar (j).

Afgewezen moet worden de gedachte, alsof de particuliere genade den nieuwen mensch weer (! K. S.) oplegt den plicht der cultuur. (l). De nieuwe gehoorzaamheid is geen herstel der eerste (m). Het leven der dankbaarheid plaatst ons voor geen enkele verplichting van het verbond der werken. (p). Onze cultuuroeping is geen gehoorzaam aan het werkverbond (o).

Geen Gereformeerde betwist, dat de ware christgelooovigen een cultuurtaak hebben (n). De gelooovige heeft een plicht tot cultuur (m).

Er bestaat geen rechtlijnigheid in het werken van den mensch vóór en na den val (j). Van al de werken der niet Christus ingelijfdens houdt geen enkel meer verband met de belofte van het werkverbond: het eeuwige leven (f). Dus — zoo voegen wij er aan toe — ook niet met de dreiging van den eeuwiggen dood.

weren, dat God nog steeds met verbondsklein zou zeggen: doe dat, en leef? Dit kan ik kwalijk onderstellen, want God wekt niemand op tot zoo brutale verwerping van den Christus. Het „doe dat” bleef, maar de verbanden werden anders. Het is dezelfde gedachte, als die ook ik mijnerzijds vooropgesteld heb. Dat heeft trouwens Prof. Hepp bijzonder goed opgemerkt. Hij vertelt het zelf. Hij heeft immers de aandacht gevestigd op mijn uitspraak, dat (denk aan den Catechismus), God den mensch geen onrecht doet, als Hij in Zijn wet van hem eischt, wat hij niet doen kan. Dat wil dus zeggen: God blijft van den mensch eischen ook den cultureelen arbeid.

Nu kunnen we maar niet volstaan met evenals Prof. Hepp te constateeren, dat het werkverbond „eeuwig” geldt. Men kan dat goed verstaan, het kan ook verweerd worden uitgelegd, alsof h.v. God van den mensch de ontwikkeling van het aarde-leven („er uit halen wat er in zit”), zou eischen ook nog op een tijdstip, waarin die ontwikkeling zou zijn stilgelegd, na het „punt des tijds”, waarin (bij het wegblijven der zonde) de bedeeeling van de veranderlijkheid zou zijn overgegaan in die der onveranderlijkheid, of, na den jongsten dag. We zullen maar aannemen, dat Prof. Hepp bedoelt te zeggen: de mensch blijft eeuwig gehouden tot het eeren van God in de rechte, dienende verhouding te midden van zijn kreaturelijke omgeving. God houdt hem daaraan (II, A).

Maar hoe kan dan Prof. Hepp in I, B beweren, dat zelfs als men spreekt van een GEMEEN bevel, een bevel dus, dat ook den ongelooovigen aangaat, het opvolgen van dit bevel niets te maken heeft met het werkverbond?

Sluit het een het andere niet uit? Ja, zal misschien een schrijver in het Noorden des lands willen opmerken: dat komt hiervan, dat Prof. Hepp het verbond monopleurisch ziet. Inderdaad, en helaas. Volgens hem (bl. 74) kon God ALLEEN BELOVEN EN GEVEN, de mensch kon NIETS dan ONTVANGEN. En, misschien zal die auteur uit het Noorden weer willen zeggen: oh, dat is maar een „slakje” in Prof. Hepps redeneering; ge moet niet op alle „slakjes” „zout” leggen.

Maar hier sluipst geen slakje ergens in een verloren laantje van den hof van Prof. Hepps betoogen, doch hier ligt het kruispunt zelf van deszelfs wegen. En hij dit kruispunt grijpen wij, tegenover Prof. Hepp, weer naar Dr. A. Kuiper, die geschreven heeft, dat „men de zaak de zaak moet laten, en dus niet wat een verbond was verflauwen of verzwakken door het te verwateren tot een bloote belofte”²⁾.

Was nu Prof. Hepp maar consequent in zijn stellige poneeren van dogmatische uitspraken, die Kuipers verbondsleer tot in het hart treffen, wij zouden er vrede mede hebben, en alleen maar „acte” ervan nemen, zooals Prof. Hepp het ergens deed van mijn bewering, dat ik in sommige opzichten van Kuiper afwijk.

Maar helaas, hij is het niet. Want (zie III, A en IV, A) er zijn toch — zoo erkent hij zelf — er zijn toch wel degelijk EISCHEN in het werkverbond: verbondseischen, ook volgens Prof. Hepp. En die verbondseischen gelden dan als zoodanig (als termen van het van kracht gebleven verbond) tot in eeuwigheid (I, A).

Ja, maar, zoo zal Prof. Hepp zelf hier tegenwerpen, al heb ik toegegeven, dat de EISCH (ook de cultuureisch) van het werkverbond is blijven staan, en dat God den mensch aan het werkverbond vasthoudt (II, A), ik heb in I, B het niet over dien eisch zelf, doch over het OPVOLGEN van dat bevel. „Opvolging” van dit bevel is er alleen bij de gelooovigen; maar die gelooovigen zijn dan ook niet meer onder de wet, doch onder de genade. Ze zijn van het werkverbond geheel en al ontslagen (III, B).

Nu zullen we hier niet vragen: hoe denkt Prof. Hepp over de cultuur bij de ongelooovigen; en over hun cultuurverplichting; is die uit een wel hunnerzijds verbroken, doch van Gods zijde gehandhaafd verbond, dan wel uit eenige „lex naturalis” (natuurwet)? Daarover spreken we later nog wel.

Wat we wel hier vragen is: hoe kan Prof. Hepp het genadeverbond tot het werkverbond zich zoo doen verhouden, als hij in de geciteerde uitspraken doet? Hij zegt: de nieuwe gehoorzaamheid is geen herstel der eerste (III, B); ze plaatst ons voor geen enkele verplichting van het verbond der werken (III, B) (IV, A).

Op dit punt strijdt Prof. Hepp met zichzelf, als men IV, A legt naast IV, B, en III, A naast III, B.

Maar niet alleen met zichzelf komt hij hier in strijd

2) En evenzoo moet men de zaak de zaak laten, en dan niet wat een verbond was verflauwen of verzwakken door het te verwateren tot een bloote belofte.

Een belofte toch is met of zonder bedingen. Zegt men nu, het was een belofte zonder bedingen, dan springt het toch in het oog, dat men op den Paradijstoestand in den staat der rechtheid overbrengt, wat alleen denkbaar is als genade en erbarming tegenover den staat der zonde.

En zegt men: Neen, maar een belofte met bedingen, dan vragen we wederom: met „aangenomene” of „niet aangenomene” bedingen? Antwoordt ge nu: „Een belofte met bedingen, die Adam niet aannam”, dan begaat ge natuurlijk de fout, om in den nog onzondigen Adam reeds opstand en verzet tegen den wille Gods te denken. En zegt ge, zelf hiervan het ongerijnde inziende: „Neen, maar een belofte, met bedingen, die Adam aannam”; welnu, dan twisten we over woorden met, maar vragen toch met dringenden ernst, waarom men de waarheid dan nog langer tegensprekt? Of is dan soms „een verbond”, en een conditionele belofte, waarvan de bedingen zijn „aangenomen”, niet precies hetzelfde, als twee druppelen water het ééne aan het andere gelijk? (Heraut, No. 171, 3 April 1881.)

doch ook dogmatie. Laat of. Eén de de over de Grand rede hiel Theologie 1891). D alleen, o Prof. He tot op 2 op het d daárom de verb gereform

„Vo God k indien bondst relatie dat in houdit positie maar daar loos Als cr indien wet n noch blijft zult bond eisch VING dien LEVEN

Hier is niet in e verho ten zijn Dit alle genadev tiever niet pr of „gent werkver En niet gehoorz eisch zijn óók in bewe sabbath niet zo rusten d dienste Er is hier an doordro van de werkver tuurlijk van des de besc verbond die er dan na dat Pro te moet Vos ver springt werkver heerlijk

Natu keer va afkeer is een heette a ken con de mer waterin die het

En ju leer bre boord Eenerzi verbon dat ik werld, broch.) het we ik con christen is” (bl. dan de volder ook o v bloot-na ik ken

3) Ve verbond Dat gee lijke the dat tha dan de des me enig op

4) „gepone de kwes staande